

Elbúcsúztattuk Guman Istvánt

Az elmúlt év októberében köszönthettük Guman Istvánt századik születésnapja alkalmából. A látogatásról a Meteor 2019/12. számában is megemlékeztünk. Látogatásunk alkalmával örömmel tapasztalhattuk, hogy a legidősebb magyar csillagász szellemileg teljesen friss, hosszasan beszélgethettünk szakmai pályafutásáról, az elmúlt száz év történéseiről, fordulatairól. Jó volt beszélgetni! Bardócz András, Kiss László és Szabó Róbert, illetve a legközelebbi családtagok társaságában köszönthettük Guman Istvánt.

Hiába friss azonban a lélek, ha a test előbb-utóbb elhasználódik. December közepén érkezett a szomorú hír: az idős csillagász december 10-én elhunyt. A budakeszi temetőben vettünk tőle végső búcsút december 30-án. A szakma nevében Kiss László, a CSFK főigazgatója mondott beszédet.

Guman István Erdélyben született, Kolozsvárott, 1919. október 22-én. A gimnáziumot Medgyesen járta ki, Hermann Oberth, a rakéatechnika atyja is tanárai között volt. Csillagászatot Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen hallgatott. Már 1940-től rendszeresen dolgozott a Svábhegyi Csillagvizsgálóban, eleinte gyakornokként, majd munkatársként. 1947-ben doktorál, témája az RR Lyrae változócsillag. Intézeti feladatai között szerepel az RR Lyr, a VZ Cnc, az AC And és más változók szisztematikusság észlelése is. Az ötvenes évek közepén részt vesz a Piskésetői Observatórium helyének kijelölésében, tesztszlelések végzésében. A évtized végétől a debreceni Napfizikai Observatórium munkatársa, ahol – egyebek mellett – napfoltcsoportok ekvidenzitáit készíti el.

Pályája során mindvégig jelentős ismeretterjesztő tevékenységet fejt ki. A Csillagászat Magyarországi Bibliográfiája szerint első cikke 1940-ben jelenik meg a Csillagászati Lapokban. A Csillagászati és meteorológiai

lexikon (1943) számos szócikkének szerzője. Szerkeszti a Természet és Társadalom Csillagos ég című rovatát, majd az 50-es években induló szakosztályi tájékoztatót, a Meteort. A Csillagászati évkönyv, majd a Meteor csillagászati évkönyv rendszeres szerzője: táblázatokat szerkeszt, előrejelzéseket számol. A rövid életű, de ígéretesen induló Csillagok Világa című folyóiratot is ő szerkeszti 1956-ban.

Guman István a Meteor olvasása közben, 2006-ban
(Rezsabek Nándor felvétele)

Mindvégig jó kapcsolatot ápol az amatőr-csillagászokkal: mind a debreceni műkedvelőkkel, mint pedig az országos mozgalommal. Az újjáalakult Magyar Csillagászati Egyesület 1989-ben örökös tiszteletbeli tagjává választja.

1979-ben vonult nyugdíjba, de továbbra is tevékeny. Budakeszi otthonából rendszeresen jár fel a Csillagda szemináriumaira, folytatja kutatómunkáját, szerkeszti az évkönyv táblázatait, előrejelzéseit. 2006-ban jelenik meg Dogon mitológia és csillagászat című kötete a magyarországi szkeptikus irodalom egyik kiemelkedő alkotása.

Guman Istvánnal a huszadik századi magyar csillagászat jelentős alakja távozott közülünk.

Mizser Attila

REMÉNYIK SÁNDOR VERSEIBŐL

Csillagfény, csillag nélküli

Fényt látok, csillag fényét, amint rezdüli
Szédítő messzeségeken keresztül.

És elmondom, hogy be szépen ragyog
Ott fenn – s e tudatban nyugodt vagyok.

Pedig, mire a fény hozzámig ér:
Csillag – úgy lehet – nincs a fény helyén.

A fény, míg jött a világűrön át,
Elfedezett egy nagy tragédiát.

S a kisugárzás, mit szemeim látnak:
Haldokló lángja egy halott világnak.

Látjátok, amit a költő mutat:
Sokszor e fény is halott hangulat.

Lángot jelentett, friss, patakozó vért,
S kihűlt, megaludt, míg hozzátok ért.

Lelkek világűrjét hidalta át, –
S míg áthidalta, elveszté – magát.

Lelkek szálait csokorba kötötte,
S elveszett a szív a kéznek mögötte.

Más hangulat van a régi helyén,
Vagy – semmi sincs már a költő egén.

A régi hangulat halott, halott,
De nektek él még, nektek még ragyog.

(1924)

A holdbeli ember-arc

Az orra hegyorom.
A szája örvény.
Szemei tengerek.
De sohszem rengenek,
Csak néznek merőn, rebbenéstelen,
Bennük összefolyt mult, jövő, jelen.
Milyen kemény és milyen szenttelen.
Az a holdbeli ember-arc!

Rajzolgatják időtlen-idők óta
Sírónak, nevetőnek.
Változatlanul én látom csupán
Ránk-meredőnek.
Az orra hegyorom,
A szája örvény,
Arcának minden barázdája törvény:
Megfejthetetlen, titkos jelbetű.

Azok a szemek a Mohi-pusztát látták.
Mohácsot látták,
S látták Trianont.
De az az orr
Se virágot, se hullát nem szagol.
És az a száj
Akármilyen fáj:
Vigasztaló ígét sohasem mond.

1925

Rakéta-hajó

Valaki ma értem imádkozott.
Nem, nem bírom másképp megérteni
Az édes enyhülést, mely elfogott.
Valaki értem jól imádkozott.

Imája roppant kezdő-sebességgel
Megragadott, és végtelenbe vitt,
Sötét sorsommal bűgva befutotta
Az Isten-távol fény-mérföldjeit.

Mellette naprendszerek múltak el,
Mint vonat mellett éjjel házikók, –
Jézus kikötő-szíve várta már
Az értem kilőtt rakéta-hajót.

És szóltak ott fenn: Jól van, hát legyen.
Függesztessék fel ma este a fátum, –
Egy órára, míg a nap lemegyen,
Legyen neki szabadság, kegyelem.

S egy óráig, míg a nap lebukott,
Áldottam gyöngyházfényű ég alatt
Az ismeretlen rakéta-hajót,
Mely értem Isten trónjára halad.

Kolozsvár, 1928. június 9.